

45. “UN VIVO PUGILATO”

Un document excepcional

Les paraules són del catedràtic Llabrés, vers el final de la seva vida (papers solts al *Recull de Notícies*). Ell es refereix a un predictable conflicte d'interessos entre els nuclis de Robines i Binissalem a l'any 1336 quan el bisbe i capítol de canonges comprava la cavalleria sa Bauçana de Robines, “ [...] aquí empieza entre Rubines ó alqueria de arriba y Binisalem o alqueria de abajo un vivo pugilato.”

Sospitem que les rivalitats entre distintes parts del municipi havien començat més prest. La parròquia transformada en municipi, mentre creixia desenvolupava personalitat, però no tan sols una, sinó diverses. Els interessos de diferents grups divergeixen i se solapen. Un procés que començava amb una lluita per la supervivència a la dècada de 1240 havia evolucionat cap a una pugna per guanyar l'avantatge un segle més tard.

Els interessos dels poderosos cavallers/donzells i del monarca eren similars i en conflicte a la part forana; eren rivals. També ho eren els del rei i l'església; una propietària important gràcies a les cessions a la Porció Temporal i altres terrenys donats o comprats des de temps del rei En Jaume. Alhora, els terratinents menors i pagesos se sentien constantment frustrats en intentar assolir certa autonomia del poder reial, de l'emergent noblesa i de l'església mallorquina.

La fortuïta persistència d'una còpia de la súplica al lloctinent del rei datat del 14 de maig de 1369, “*Sobre la Iglesia Antigua de Rubines y la nueva de Binisalem*” (1890, p. 283) ens dona

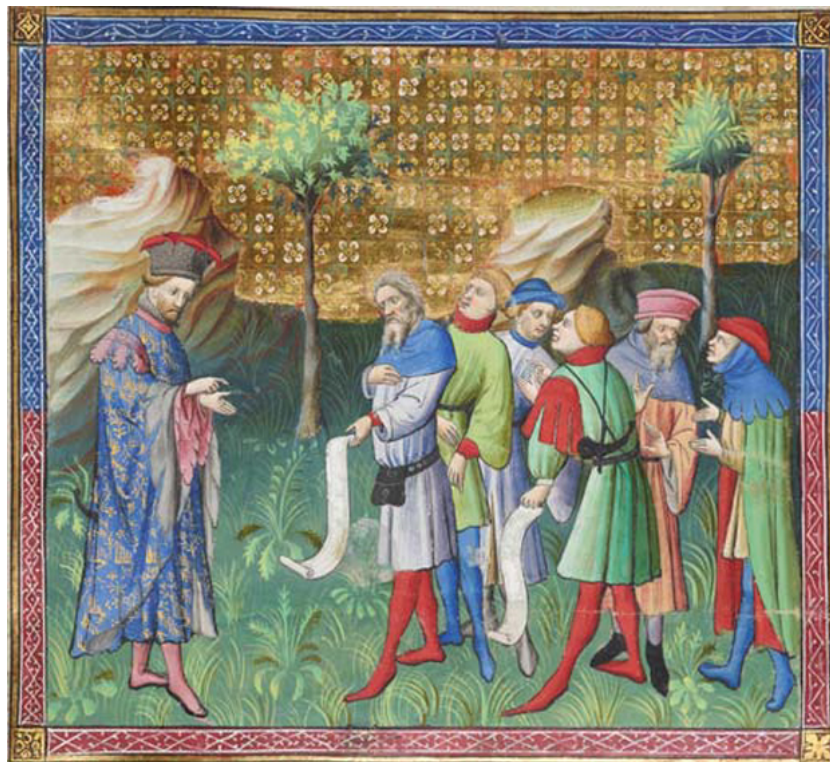

Creant una família; la família 'normal' llavors i ara. Les relacions sexuals són essencials, però a l'edat mitjana amb el sexe entrà en una contradicció significativa.* [Fig. 367]

l'oportunitat d'examinar l'estat de la qüestió a la vila de Binissalem i a la parròquia de Robines. És un document que formava part d'un procés del qual ens manquem els antecedents i la resolució, però la súplica se suporta sola, és d'una eloqüència sorprenent i una sofisticació inesperada. (Vegeu la traducció en català després del capítol 5.)

Alguns veïns del Nord-Oest de Binissalem, de la part cavalleresca, Lloseta i Aiamans, i de la part reial, Alcudieta, demanaven als representants del rei que no permetés el trasllat de l'església parroquial fora de la barriada de Robines, al centre de la vila de Binissalem. Des de la nostra perspectiva, és més que evident que la causa estava perduda

(*) El plaer de la vida més fonamental és clar: el sexe. No obstant això, gaudir d'aquest plaer xocava amb la institució més important a l'època: l'Església catòlica. Obligada a reconèixer que el sexe era natural i indispensable, la jerarquia insistia que el plaer sexual era pecaminós. Aquesta contradicció, impossible de resoldre, anava paral·lela a l'actitud distorsionada de les dones. El sexe femení fou caracteritzat fins als extrems irrealment de virtut o d'abandonament: la Verge Maria o la pecadora Eva, mentre les dones normals foren ignorades i menyspreades.

En una imatge de principi del segle XV un grup d'homes, semblen prohoms, presenta documents a una autoritat. [Fig. 368]

(*) Es destaca que aquesta súplica no fou de 'robinetes/robiners contra 'binissalemers', les persones anomenades eren de diferents llocs del Nord-Oest de la parròquia i la súplica era promoguda per un grup específic de propietaris.

anys abans, però uns síndics i procuradors dels habitants d'aquests nuclis, (la majoria amb noms ja familiars al lector, com Guillem Massaguer de Lloseta, Pere Linas, Jayme Planes i Guillem Prohensal d'Aiamans i Guillem Ermengol d'Alcudieta), "de la part seva i de molts més habitants"*, feien un últim esforç per evitar el que temien que fos el seu enfonsament.

Inauguració de la nova església

Segur que en la primavera de l'any 1369 el projecte de la nova església a la seva ubicació actual ja estava avançat. Les dates de la translació donades pel rector Nadal Çabater al segle XVIII:** del 4 d'abril de 1369, o de l'any 1364, o altres donades

(**) a la pàgina 81 del 'Llibre negre' de la parròquia de Binissalem, ara guardat a l'Arxiu Diocesà a Palma.

per historiadors del segle XIX, deven ser massa primèrenques. Els arxius municipal i eclesiàstic contemporanis que hem vist són muts pel que fa a la data, però documents registrats per persones perjudicades, tant la súplica com altres reclamacions de particulars, suggereixen que la inauguració ocorregué dos o tres anys més tard, als primers anys de la dècada de 1370.

Les reclamacions que tenim per pagar salaris o compensar terrenys expropiats relacionats amb el nou edifici s'estenien des de l'agost de 1370 fins a l'abril de 1372. És poc convincent que la gent esperàs mesos o anys després del final de l'obra per registrar les seves reivindicacions. Hem vist a les transcripcions dels judicis que la gent no esperava gens per queixar-se quan se sentien injuriats. Sobretot n'és l'exemple els mateixos peticionaris; quin recurs podien esperar si tot estava fet?

El dictamen del governador fou salomònic, ordenant que ningú ha de treballar ni a l'església antiga, ni a la nova; que ambdues han de quedar en l'estat en què estaven. Evidentment, el seu dictamen no fou

Molins de vent a Inca d'origen medieval. És possible que ni hagués fins a trenta, en consonància amb la importància d'aquesta ciutat. Ara s'han rehabilitat com habitatges els pocs que romanen. [Fig. 369]

respectat, però, en cas que estàs decidit l'enderrocament de l'església primitiva, la seva decisió podria haver salvat l'edifici com a concessió als suplicants, significat almenys una possibilitat teòrica: que el canvi no fos irrevocable, però res més.

Quin era el context de la petició ...

La dècada de 1360 representà anys d'èxit per Binissalem. L'índex de la seva importància estava pujant com havia fet, amb pocs revessos, des dels temps dels besavis del nostre veïns de 1369. (Al capítol "Prosperitat i Precarietat", número 36, hem tractat la classificació de les viles foranes a la segona part del segle XIV i destacat l'evident importància de Binissalem.)

No hem pogut precisar com, però sembla que l'efecte 'Inca' va tenir alguna cosa a veure amb l'èxit de les viles veïnes. Inca sempre fou la primera de totes a la part forana, i llavors, tres dels seus satèl·lits: Selva, Binissalem i Muro, havien pujat a la primera categoria de vila.

La pugna sobre la ubicació d'una nova església fou pel control del poder i de les rendes del municipi, i aquesta petició podia ser considerada un acte de desesperació; fou l'última maniobra que podien muntar els suplicants en la seva lluita desigual amb els poders del govern i de l'església. D'altra part, encara que els peticionaris es pintaren a ells mateixos com a víctimes, no és evident que ho fossin individualment. Eren homes sòlids amb terres productives i posició social. Malgrat vaticinaven la seva ruïna, el canvi d'ubicació de l'església formava part d'un procés que havia començat molt abans i els seus noms no s'esborraven de la història local de sobte. Podria ser que la decisió els frustravàs la seva continuada ascensió o que ells poguessin realitzar un projecte concret que nosaltres ignoram.

Seixanta anys més tard, les famílies Llinàs, Massaguer i Planas encara eren prominents en esdeveniments de 1428 o 1434, i la família Prohensal continuava sent pròspera almenys al final del segle XIV. Es pot detectar una progressiva reducció de noms llosetins als annals de la vila, però la tendència havia començat abans de 1350 i podria respondre a desigualtats de població i governació, més que al canvi d'església parroquial. El contrast entre Binissalem reial i la naturalesa feudal i tancada de Lloseta i Aiamans s'aguditzaven progressivament, presumiblement per decisió de la família Togores.

... i com fou l'estat de la vila en aquells anys?

Alguns comentaris retraten la situació de Mallorca i els mallorquins a la segona meitat del segle XIV com la d'un declivi continuat, en part perquè després a la posteritat ara sabem el que va passar. També, la distància ens pot interposar un filtre d'uniformitat grisa quan miram aquesta època tan llunyana. Les generalitzacions esborren els detalls i les coses semblen bastant diferents de com foren vistes pels protagonistes.

Un succés de l'any 1381

(Judicis 1, Clam 13, p. 73-76.)

Contrastam l'aparença monòtona amb el testimoni viu del que passava un diumenge de febrer de l'any 1381, a l'era del cavaller Guillem de Togores. Un bon nombre de persones, "com bé hi havia cinquanta homes o

La vida conjugal catòlica amb els noucasats beneïts pel bisbe local. Fins aquí tot bé, però què fa la novia amb aquest pentinat tan exagerat i una expressió de desgrat? Fou l'actitud correcta d'una dona, segons l'església? (De fet, ella és Melusina, una fada, però segons el relat amava el seu marit.) [Fig. 370]

(*)
'el corral on es tanquen els bous que han de córrer' (?) és un joc que no hem aclarit (p. 74).

més estaven jugant "un moltó a la corronguera"*. El cavaller, "qui es llevà de dormir" segons P. Linas (que bé pot ser el mateix de la petició) "començà de parlar amb en P.[ere] Terrassa, notari", que fou durant alguns anys el notari públic i escrivà de la vila. Parlaven "d'un raval d'en Esteve Fiol", veí de Lloseta (p. 74).

Començaven, però a discutir. "E d'ajo foren trones entre ells, en tant que en G.[uillem Togores] dix: «Jo he dada ja la fadiga e no l'haurà altre sino aquell a qui le dada»" (p.74). La fadiga, en aquest cas, era un 'vist i plau' necessari del propietari del domini directe per completar una venda immobiliària.

Entrava a la discussió Guillem Massaguer, (quasi segur que el mateix de la petició), "e dix: «Jo haure lo raval com havia ja la fadiga»" (p. 74). Ell i el cavaller foren veïns; els inicis del poble

l'honor de Massaguer de Roure fou ubicat al costat de la cavalleria d'Arnau Togores.

La discussió s'encalientia més: "[...] d'ajo hac noves amb lo dit P. Terrassa vilmetent-se lo un amb l'altre." (p.74). Massaguer insistia que el raval era seu, l'havia comprat, i Terrassa deïa que no.

S'involucraven més dels presents; " en P. Martí e dix al dit Massaguer, que callàs" i demana "E si ell havia begut que ell no" (p. 74). El fill d'un cosí de Massaguer, "arancà l'espasa", i venia corrent un tal Jacme Prats qui "estant en lo porxo de l'església de Lloseta, on jugaven a taules e mirava lo joc que si feia, oi gran ramor en l'era del honrat en G. de Togores de molta gent [...] e viu moltes espases tretes, e llavors aquest corrent d'aquí avall e mes-se enmig amb l'espasa treta [...]" (p. 73).

Al tribunal, Prats insistia que tan sols volia separar els homes armats i al final no succeí res seriós segons els testimonis. Tothom confirmà el que digué Prats al jutge, «los

La dona seductora, una il·lustració de la novel·la artúrica, *Lancelot du Lac*. A vegades és difícil d'aixecar-se del llit... [Fig. 371]

pertiran e fereu pau molts bons homes que hi havia e foren tots amics» (p.73). Dos homes, però, que havien tret les armes, Jaume Prats, la seva espasa i Bartomeu, fill de Guillem Planes,

un coltell, foren multats a pagar 20 sous cada un al fiscal reial.

Podria ser que el més desafortunat fou Guillem Massaguer, qui fou condemnat a pagar 10 lliures a la Procuració reial, "acusat de fer resistència al batle de la cavalleria de Lloseta de Guillem de Togores" (RRV2 p. 27). No sabem de veres si ocorria justament per aquesta barreja sobre la fadiga de la venda del raval de n'Esteve Fiol, però la sentència era de desembre del mateix any, 1381. Una seqüela curiosa és notada per Jaume Capó, "1380, 8 d'abril. Antoni Metge, savi en dret [...] al batle de Lloseta. Es tracta d'una venda feta il·legalment d'un alberc i sort de terra d'Esteve Fiol de Lloseta. Aquest apel·la al jutge de la cavalleria dels Togores, Guillem Garau" (Capó 1985, p.162).

Sembla tractar-se del mateix assumpte, però, podia haver-hi un error de dates? Febrer i abril del mateix any té més sentit. Al desembre del 1381 Jaume Prats fou "Lochtinent de mostassaf a Loseta" (Capó, 1985, p. 162).

L'església vella

Tanmateix la revindicació d'una nova església devia haver existit des de molts anys per raons pràctiques i de prestigi. Des del principi del segle XIV s'havien construït noves esglésies pertot arreu, a pobles irreconeixibles de com era en la dècada de 1230. A la parròquia de Robines la població havia augmentat entre 20 i 30 vegades i l'església vella era totalment inadequada per les necessitats de culte, tot i les millores fetes.

Tenim notícies d'algunes, per exemple: "1358, 12 octubre.- Joan Pere argenter ciutadà diu que els jurats i prohoms i el rector de Robines li comanaren que fes un o dos senys. Ja ha fet els motllos i només falta disposar coure i metall i vol que els jurats li donin aquest metall per fer les dites campanes" (RRV2. p. 18).

"1360, 19 gener.- Joan Pere argenter reclama als jurats Ramon Bover i Pere Calabrell 33 lliures per

La faceta tràgica del sexe; quan les relacions sexuals no són tan sols un pecat. Aquí hi ha l'exemple d'incest entre mare i fill i l'eliminació del nadó que en resultà. En general la definició medieval d'incest fou bastant ample, però la mare complaent fou considerada un cas especialment greu.* [Fig. 372]

raó d'un seny que ha fet per la parròquia i a més 20 sous per cada dia que estigui a Robines" (RRV2. p.19).

Se suposa que a aquests dos jurats hi havien delegat la responsabilitat per les noves campanes. Es recorda que Ramon Bover havia estat batle a l'any 1348. L'última notícia de les campanes és del mateix any,

"1360, 22 agost. - Joan Pere argenter ciutadà diu que fa pactar amb els jurats, prohoms i rector fer un seny, ja té el motlle fet fa 3 anys i reclama coure i metall" (RRV2 p.19).

Es noti que de les dues campanes en quedà una. Havien estat pensades per la nova església? Aleshores, les campanes no tan sols servien per cridar a missa, sinó que per l'administració eren l'única manera per marcar les hores i comunicar-se ràpidament a distància. Pels autoritats les campanes eren l'eina vital per comunicar amb una població dispersa.

Les esglésies parroquials dels pobles havien estat declarades ja el 1299 com a

(*)
Una gran fossa sèptica era un abocador general comú a casals grans o institucions religioses, etc. Avui dia, pot subministrar còpiós material d'interès als arqueòlegs.

Un taller de fondre de campanes, altres objectes quotidians, i possiblement un canó. Es noti's el mecanisme per aixecar pesos importants. [Fig. 373]

elements defensius, essent l'única força possible en molts pobles d'interior. L'església primitiva de Robines hauria estat inútil per aquesta funció ja a la meitat del segle XIV per una població entre mil i mil sis-cents persones. L'església i els seus voltants foren tradicionalment el lloc de reunió, per assemblees i festivitats. Al costat hi havia el cementeri i una plaça.

Robert Fossier, (2007, p. 147) suggereix que "el atrium", un gran espai públic, però sagrat, fou cementeri, lloc de reunió i camp de jocs i carreres a l'època medieval, un lloc "de asilo y paz", diu ell. Si de cas, aquest és el prototip de la plaça de la 'nova' església. Podria haver estat encara més gran que l'espai que coneixem avui; pujant al costat de sa Mostra i englobant el Born actual, on hi feien carreres.

A diferència de la majoria de pobles i abans del canvi de lloc de l'església a Binissalem totes aquestes funcions municipals es feien a una distància considerable del centre de

la vila, un inconvenient, si no pitjor, per les autoritats. El 1362, feien una altra obra de millora: "14 juny.- Bartomeu d'Osona deu a dos picapedrers ciutadans 75 sous pels jornals que han fet en el carrer de l'església de Robines" (RRV2, p. 20).

A l'any 1360 un Berenguer d'Osona fou batle reial i ja havia ocupat altres càrrecs municipals. És curiós que picapedrers de Ciutat haguessin fet l'obra.

Creant una vila: les autoritats controlen les obres d'extensió de l'àrea urbana en una imatge sense font. [Fig. 374]

Què diuen els suplicants?

És evident que no interessava ni a l'administració de l'església ni a l'autoritat civil la persistència de l'església vella, encara que per diferents raons. El retard en rectificar una situació incòmoda esdevindria del desacord sobre la ubicació d'un temple nou? Els postulants declaraven que ja havien suplicat a les autoritats eclesiàstiques, fins i tot al papa mateix, sense resposta. S'ha de suposar que el batle local

fou sord també, aleshores tan sols quedà un recurs al delegat del rei. La súplica obrí un ventall de raons per mantenir l'església parroquial on estava. Primer els suplicants presentaren 'el lloc de Binissalem' com un indret separat, quasi aliè a la parròquia. Destacaven que l'església, des dels temps antics havia estat, i encara és, la seu de la parròquia de Robines; mentre que era condemnada a ser enderrocada i traslladada, *re et nomine*, 'de fet i de nom' al 'lloc' de Binissalem. La parròquia va ser designada com a Binissalem i no Robines.

La construcció d'un carrer pavimentat medieval. [Fig. 375]

Els suggerien que una institució antiga i venerada seria a ser eradicada de la terra.* Per no perdre de vista l'interès particular dels peticioners, la frase acabava amb el gran perjudici i dany que ells sofririen.

Segons el prevere Bartomeu Guasp, en la seva publicació, "Antigas parroquias de Mallorca en el Capbreu de Manresa", "A fines del siglo XIV, el obispo resolvió una querrela entre los vecinos de Robines y los de la alquería de Binissalem a favor de estos. Querían que se destruyera el templo de Robines y la parroquia pasaba a Binissalem. Hubo recurso al virrey. De momento quedaron las cosas como estaban, pero

a comienzos del siglo XV ya sólo se conocía la parroquia de Binissalem" (1955-57, nota de peu de pàgina 25).

A part del fet que la querrela que tractam no fou entre veïns de Robines i Binissalem, com diu Guasp, l'evolució fins a un sol nom per la vila fou més complexa. Hi havia una llarga demora abans d'efectuar el canvi de nom per part de l'administració de Ciutat; l'última en emprar de manera invariable el nom de Binissalem per la vila i la parròquia. A nivell local una distinció entre la vila de Binissalem i la parròquia de Robines no era problema. Per la jerarquia de l'església hi havia variacions en designar l'una i l'altra. Tan tard com l'any 1441 llegim "Pere Esteve, rector de Rubines i Beniçalem" (RRV2 p. 43).

Els suplicants continuaven lamentant que el bisbe no hagués escoltat la seva súplica, que tampoc fou acceptada pel papa, el *Summus Pontifex*. Suggestir en que els trobassen indefensos i es llançaren un nou argument, el llarg camí que serien obligats a emprendre els veïns dels llocs que ells representaven per assistir a les misses i assemblees populars. Aquest fou un fet innegable, per ells el camí era més llarg, però llavors, tot el món estava acostumat a caminar per arribar a qualsevol lloc, mentre que en termes del municipi i de la parròquia, el nou emplaçament era més cèntric i ubicat al lloc on viuria la majoria de la població.

Els insinuaven que la nova ubicació seria distant, remota, mentre que la veritat és que fou a l'inrevés. No esmentaven que hi havia un oratori o capella a Lloseta mateix, més a prop de les seves cases. La capella existia ja fa més de vuitanta anys, i fou freqüentada per pelegrins de tota la comarca.

Després apel·laren a la història, començant per lamentar que les sepultures dels seus familiars i avantpassats serien traslladades, perquè el lloc ara sagrat seria profà. De fet això mai succeí; tot i l'abandonament, el cementiri rural ha estat respectat fins avui

(*) No hem vist que en aquell moment hi hagués un suggeriment a canviar el nom de la parròquia. Possiblement l'església es decantava pel canvi, i el regne no.

Homes que persegueixen la vida activa: en aquest cas el comerç. Les seves vides eren semblants a les dels nostres suplicants; terratinents i productors de comestibles. Ambdós grups formaven part de la classe mitjana emergent. El seu plaer en invertir i generar riquesa portava adjunt riscos de perdre tots els beneficis i més. [Fig. 376]

(*) Es recorda que el bisbe i el Capítol dels canonges havien fet certes concessions fiscals en establir emfiteusis en la seva terra, uns privilegis que daten del temps de la conquesta, rebuts del rei En Jaume mateix. El rei renunciava algunes prerrogatives seves quan compartia Mallorca amb els magnats.

dia, just com un 'lloc sagrat'. El canvi de categoria de sagrat a profà constituïria, deien, un desprestigi pel regne mateix, perquè fou el '*dominus, el senyor rei de bona memòria*' qui havia donat permís per la construcció de l'església vella. Continuava que l'església, obrada amb *maximus sumptibus* pels suplicants i els seus avantpassats, estava en terra reial; per tant tots ells estaven sota la jurisdicció reial. Aquesta reclamació és difícil d'interpretar, perquè els veïns de Lloseta i Aiamans, però no els d'Alcudieta, habitaven des del repartiment en una porció plenament senyorial, la cavalleria de la família Togores.

Els intentaven animar l'oposició del govern reial a la nova església, ara en construcció, destacant que era ubicada a la porció del bisbe, sota el seu domini, a més que la seva construcció havia estat manada per ell. Insistia que seria un avantatge

pels binissalemers que vivien 'per quasi la majoria' en la porció eclesiàstica, sota la jurisdicció del bisbe,* que veuria augmentat el seu poder mentre que el poder del rei i els seus súbdits disminuiria i es deterioraria. L'escriptor de la petició sempre usa dos adjectius quan hi vol posar èmfasis.

Arribà al punt culminant de la peroració amb la triple repetició de les paraules 'disminuirà i deteriorà'. Les expectatives dels súbdits del rei patiren fins i tot la seva ruïna i les propietats dels peticioners també sofriren la disminució i deterioració del seu valor i preu i, finalment, la població es veuria disminuïda i empobrida.

Acabà la súplica amb moltes humils protestacions de lleialtat, excusant la seva temeritat per la seva obligació de fer saber al noble senyor Olfo de Proxida (el governador) el perill que afrontaria, resultat del trasllat de l'església de la parròquia de Robines a la vila de Binissalem.

Els arguments presentats són quasi tots discutibles, però això no resta el poder de l'exposició; és una declaració amb una elegància de llenguatge que sorprèn comparat amb la majoria dels documents notariais de l'època.

Lluites

És difícil determinar què imaginaven els peticionaris que podrien guanyar. El seu argument de perjudici tenia pes, però tan sols per ells, no per la corona ni l'església, ni pels binissalemers en general. Tanmateix els peticionaris estaven personalment implicats en tots els indrets del municipi, no tan sols a Robines. Hi havien batles, oficials i prohoms 'reials' de Robines, de Lloseta, d'Aiamans i d'Alcudieta, que no sempre foren naturals de Binissalem. La vida municipal i les empreses abastaven tot el terme i la propietat de les terres estava molt

repartida. La diversificació fou la tònica de les persones amb negocis els quals, devem suposar, eren darrera de la súplica.

Com fou en realitat el joc d'interessos polítics i maniobres per guanyar quotes de poder? Diu Pau Cateura (1982, p. 193) "*A menudo, las tensiones sociales, tan características del siglo XIV, han sido enfocadas como enfrentamientos entre bloques homogéneos y estáticos [...] cuando a mi parecer, el tejido social isleño presentaba una textura mucho más compleja y diversa. Cada grupo estamental acaba por segregar sus propias tensiones internas [...]*"

"[...] existen divergencias en su seno sobre cuestiones, aparentemente baladíes algunas de ellas y otras de mayor entidad objetiva – rivalidades entre villas vecinas, preeminencia social del clan, enfrentamiento entre habitantes del término municipal (vilaforans) y habitantes de la villa [...] lucha por el poder municipal entre bandos rivales (etc.) – que convierten a la parte foránea en foco de tensiones, a menudo explosivas [...]"

Hi segueix una relació de conflictes concrets en viles anomenades, des de l'any 1331. En alguns casos fou necessària la intervenció del lloctinent / governador.

Els batles reials tenien la competència, amb l'ajuda dels jurats com assessors, de realitzar la divisió de terres, segregacions i agregacions de finques. Quan la terra tenia el màxim valor, aconseguir o retenir tal poder podia valer qualsevol esforç. S'implicaven també en tals assumptes els notaris, clavaris i oïdors de comptes. Alguns cavallers mantenien els seus propis batles, notaris i equips d'oficials per encarregar-se dels seus interessos.

Aquí hem vist de pas la calor d'una disputa fortuïta damunt la fatiga a Lloseta. No mancaven les ocasions per les divergències i aquest incident n'és tan sols un exemple, una breu besllum.

Representà la súplica, el punt d'iceberg d'una lluita que no podem definir amb claredat, d'una manifestació de polaritat d'interessos que sorgeixen del mateix

Una oficina bancària de Gènova a l'Itàlia del segle XIV. Aleshores també s'havia de fer coa per treure els diners. [Fig. 377]

èxit i prosperitat de Binissalem? No ho sabem, però les preocupacions dels nostres suplicants, elaborades amb tant d'art, ressonen a través dels segles i ressons de la seva pugna han sonat en altres moments de la història de Binissalem.

FONTS CITADES

- _ Gabriel Llabrés Quintana, *Recull de Notícies*
- _ ‘*Llibre negre*’ de la parròquia de Binissalem, (document núm. 425) guardat a l'Arxiu Diocesà, Palma
- _ Francesc Canals, *Judicis 1*, Clam 13, 1996
- _ RRV2
- _ Robert Fossier, *Gente de la Edad Media*, 2008
- _ “Sobre la Iglesia Antigua de Rubines y la nueva de Binisalem”, *BSAL año 7, tom 3*, 1890, transcrit per E.K. Aguiló
- _ Bartomeu Guasp, “Antiguas parroquias de Mallorca en el Capbreu de Manresa”, *Analecta Sacra Tarroconensia*, XXIX, 1955-57
- _ Pau Cateura, *Politica y Finanzas del Reino de Mallorca bajo Pedro IV de Aragón*, 1982

FIGURES CREANT BINISALEM. CAPÍTOL 45

- [367] Aristotle, *De Generatione*, ‘G’ historiada (1250-1275) Anglaterra, Harley ms 3487, fl 121v, The British Library
- [368] Detall, *Livre de la chasse*, (vers el 1407) Paris, França, MS M1044, f 42 v, Pierpont Morgan Library
- [369] Foto dels molins d’Inca, sense referència, <http://incaturistica.es/ruta-del-patrimoni/> Consulta del 16.07.2016
- [370] Gravat de fusta, de la faula, ‘La Bella Melusina’ (segle XV) Alemanya, https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Brauysegen_im_Bett.gif
- [371] Miniatura de *Le livre de Lancelot du Lac*, (1401-25) França, Bibliothèque Arsenal, 3489, pàgina 33
- [372] Gautier de Coinci, *Miracles de Nostre Dame* (1320-27) França, KB 71 A 24, 14r, Koninklijke Bibliotheek, The Hague,
- [373] Gravat sense font, d’un relació de treballs, Neerlandès? Consulta de 16.07.2016
<http://www.genealogie-info.nl/website-Beroepen-van-vroeger/Oude-beroepen-K.html>
- [374] Imatge sense font, consulta de 16.07.2016 https://commons.wikimedia.org/wiki/File:Middle_Ages-b.jpg
- [375] Il·lustració sense font, d’un llibre francès del segle XV, consulta del 17-07-2016, informació de The Granger Collection, New York <https://weaponsandwarfare.files.wordpress.com/2015/10/b395b883b36d4fddea9240a999beafce0650f279.jpg>
- [376] Nicholas d’Oreme, “La Casa de Moneda”, il·lustració d’un traducció d’Aristotle, (S. XV) França, MS 927 f 145r, Bibliothèque Municipale, Rouen
- [377] Banco di San Giorgio (vers el 1330) Gènova, Itàlia, MS Add. 27695 f.8r, The British Library

Creant la vila de Binissalem

Un mosaic de cent-cinquanta anys del Regne de Mallorca,
des del 1231

Pel que fa a les imatges, fotografies i il·lustracions: Atès que algunes fotografies, imatges i il·lustracions contingudes en aquesta obra han estat realitzades per tercers, la reutilització i difusió d'aquestes no està coberta per la llicència Creative Commons ni per cap altra llicència, per la qual cosa la seva utilització serà responsabilitat de la persona que en faci ús. En cas que un tercer trobàs que en aquesta obra s'ha fet un ús no autoritzat de les seves imatges, fotografies o il·lustracions pregam que es posi en contacte amb info@creantbinissalem.com per a la seva retirada o correcció.